

УДК 327(510:470)

Анна Корсун,

студентка 2 курсу магістратури факультету міжнародних відносин,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,

anna.kors,19.1@gmail.com

ORCID ID: 0009-0008-7225-7311

DOI 10.29038/2524-2679-2024-03-142-157

КИТАЙСЬКО-РОСІЙСЬКА ВІЙСЬКОВА СПІВПРАЦЯ: ПЕРЕДУМОВИ, АЛЬТЕРНАТИВИ ТА СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ

Ступінь нейтральності буддистського принципу «серединного шляху» (中道) у зовнішній політиці КНР викликає сумніви, ураховуючи її дедалі більшу роль у глобальних геополітичних процесах. Постає питання, наскільки одна держава, що формально не бере участі у війні, може істотно вплинути на її результат. Основна проблема полягає в потенційному зміцненні військово-технічної співпраці між державами-союзниками росії, що може мати неочікувані наслідки для перебігу російсько-української війни, глобальної безпеки та перерозподілу сил у світі. У статті детально розглянуто політичні й економічні передумови, що призвели до виникнення цієї ситуації, здійснено прогнозування можливих сценаріїв подальшого розвитку політики, а також розроблено рекомендації щодо мінімізації ризиків для міжнародної спільноти. Однією з ключових загроз у цьому контексті є передача КНР технологій і техніки рф, які можуть бути використані у військових цілях. Політичні передумови цього процесу полягають у тривалій історії співпраці між рф і КНР, яка ґрунтується на прагненні двох держав протистояти одній із провідних держав світу. Обидві країни демонструють зближення на основі спільних недемократичних цінностей, прагнучи зміцнити свої позиції в багатополлярному світі. Важливим елементом є взаємна вигода від цього співробітництва: рф потенційно підтримує Китай в ескаляції конфліктів XXI ст., тоді як КНР сприятиме підвищенню впливу рф на міжнародній арені. Економічні передумови цього процесу включають активне торговельне співробітництво між рф і КНР. Росія на фоні західних санкцій дедалі більше залежить від китайської економічної підтримки. Окрім фінансових ресурсів, рф отримує від КНР техніку, яка має подвійне призначення, тобто може використовуватися як у цивільних, так і у військових цілях. Така ситуація створює потенційні виклики для міжнародної безпеки, оскільки постачання технологій може сприяти ескаляції конфліктів і дестабілізації в

різних регіонах світу. Дослідження пропонує три можливі сценарії розвитку російсько-української війни, наголошуючи на глобальних наслідках цього конфлікту. Війна між росією та Україною не є локальною подією, її наслідки матимуть широкий вплив на всю міжнародну систему.

Ключові слова: Китай, росія, безпека, російсько-українська війна, техніка подвійного призначення, сценарії розвитку політики, стратегічна співпраця.

Anna Korsun,

Lesya Ukrainka Volyn National University,

ORCID ID: 0009-0008-7225-7311

CHINA-RUSSIA MILITARY COOPERATION: PRECONDITIONS, ALTERNATIVES, AND DEVELOPMENT SCENARIOS

The degree of neutrality of the Buddhist principle of the «Middle Way» (中道) in China's foreign policy raises doubts, given its increasing role in global geopolitical processes. The question arises as to how significantly a state, which is formally not involved in a war, can influence its outcome. The main issue lies in the potential strengthening of military-technical cooperation between Russia's allied states, which could have unexpected consequences for the course of the Russia-Ukraine war, global security, and the redistribution of power in the world. The paper examines in detail the political and economic preconditions leading to this situation, forecasts possible scenarios for the further development of policy, and provides recommendations for minimizing risks to the international community. One of the key threats in this context is the transfer of technology and equipment from China to Russia, which could be used for military purposes. The political preconditions for this process involve a long history of cooperation between Russia and China, based on both states' desire to counter one of the leading world powers. Both countries show rapprochement based on shared undemocratic values, aiming to strengthen their positions in a multipolar world. An important element is the mutual benefit from this cooperation: Russia potentially supports China in escalating conflicts of the 21st century, while China will help enhance Russia's influence on the international stage. Economic preconditions for this process include active trade cooperation between Russia and China. Against the backdrop of Western sanctions, Russia increasingly relies on Chinese economic support. In addition to financial resources, Russia receives dual-use technology from China, which can be used for both civilian and military purposes. Such a situation poses potential challenges to international security, as the supply of technology could contribute to the escalation of conflicts and destabilization in various regions of the world. The study offers three possible scenarios for the development of the Russia-Ukraine war, emphasizing the global implications of

this conflict. The war between Russia and Ukraine is not a local event; its consequences will have a broad impact on the entire international system.

Key words: China, Russia, security, Russia-Ukraine war, dual-use technology, policy development scenarios, strategic cooperation.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. У контексті війни між росією та Україною агресор стикається з низкою критичних збитків, що охоплюють різні аспекти державної спроможності. Зокрема, рф зазнає значних утрат у людському потенціалі, що пов'язано з високою смертністю на полі бою та мобілізацією. Соціальні заворушення й невдоволення серед населення також є наслідком тривалої війни, що посилюється економічною нестабільністю, спричиненою санкціями та обмеженням міжнародної торгівлі. Водночас росія значно втратила свої дипломатичні позиції на міжнародній арені, особливо серед західних держав, що призвело до її часткової ізоляції.

Для продовження військових дій на території України росія потребує підтримки від іноземних союзників, які б могли забезпечити її економічними та військовими ресурсами [1]. У цьому контексті Китайська Народна Республіка виступає ключовим стратегічним партнером. Співробітництво між цими двома державами має довготривалий характер і ґрунтується на спільних інтересах та цінностях, зокрема антизахідних і недемократичних позиціях. Політична співпраця й економічні вигоди роблять Китай привабливим союзником для росії. Проблема для України полягає в тому, що Китай обходить санкції, продовжуючи надавати російській федерації військову техніку й інші важливі ресурси.

У цьому дослідженні проведено аналіз міждержавної співпраці з метою обґрунтування того, чому вона становить загрозу не лише для України, але й для глобальної безпеки. Описуються політичні та економічні передумови, які сприяли розвитку партнерства між рф і КНР, а також здійснюється прогнозування можливих сценаріїв подальшого розвитку подій. Крім того, запропоновано рекомендації щодо кожного з імовірних сценаріїв розвитку.

У контексті війни між російською федерацією та Україною роль Китайської Народної Республіки набуває важливого значення, незважаючи на відсутність прямого військового залучення з боку Пекіна. Зазначимо, що Китай може критично впливати на розвиток цієї війни, спричиняючи як позитивні, так і негативні наслідки для її перебігу.

За два роки повномасштабного вторгнення росія стикається з частковим виснаженням своїх бойових ресурсів, що ставить під сумнів здатність довготривало підтримувати інтенсивний рівень військових операцій. Китай, як довгостроковий стратегічний партнер росії, має значні технічні ресурси, які потенційно можуть бути використані для підтримки російських військових зусиль. Офіційна позиція Пекіна полягає в запереченні передачі прямої військової допомоги, однак в умовах геополітичної напруги такі дії можуть здійснюватися через непрямі канали постачання [2].

Наслідки такого постачання мають потенційно загрозливий характер, оскільки можуть вплинути на подальший розвиток конфлікту, зокрема на контрнаступальні операції та загальну ситуацію на фронті. Китайська допомога може суттєво посилити військовий потенціал росії, що здатне змінити динаміку бойових дій і ускладнити ситуацію для України [3].

У цій статті проаналізовано можливий вплив китайського постачання техніки та ресурсів на хід конфлікту між росією й Україною. Розглядатиметься, як така підтримка може вплинути на стратегічні та тактичні аспекти війни, а також на міжнародну безпеку загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання співпраці Китаю з росією активно висвітлюється аналітичними центрами. Наприклад, згідно з дослідженням Центру зовнішньополітичних досліджень, низка держав, уключаючи КНР, відіграє значну роль у допомозі агресору в обході міжнародних санкцій [4]. Це дослідження детально розглядає специфіку ресурсів, які постачаються Китаєм до росії, та оцінює економічні вигоди, котрі отримує КНР від такої взаємодії.

Західні наукові праці з міжнародних відносин також висвітлюють китайсько-російську співпрацю, зокрема в військово-стратегічній сфері, акцентуючи увагу на питаннях ядерного стримування й енергетичного партнерства. Зазначені дослідження часто залишають поза увагою контекст російсько-української війни, що ускладнює повне розуміння потенційних загроз, пов'язаних із такою взаємодією [5; 6; 7].

У наукових дослідженнях часто висловлюється теза про дотримання Китаєм політики нейтралітету в глобальних конфліктах. Однак ця позиція викликає суперечки, особливо в контексті військової підтримки однієї зі сторін конфлікту та просування її інформаційних наративів. Постає питання, наскільки дії Пекіна відповідають принципам нейтралітету. Ця тема залишається актуальною й вимагає подальших обговорень.

Глибший аналіз китайської позиції передбачає врахування не лише офіційних заяв політичного керівництва КНР, а й реальних дій і їхніх

міжнародних наслідків. Це дослідження спрямоване на заповнення прогалин у науковому дискурсі, зосереджуючи увагу на впливі економічної та військової підтримки росії з боку Китаю на міжнародні відносини й глобальну політику. Зокрема, аналізуються можливі альтернативні сценарії подальшого розвитку китайської політики, що дає змогу оцінити реальний вплив цієї взаємодії на глобальний порядок і стабільність.

Мета статті – аналіз співпраці між російською федерацією та Китайською Народною Республікою в контексті війни рф проти України й глобальних геополітичних процесів. У рамках дослідження ставиться завдання обґрунтувати, чому цей союз є потенційною загрозою для України та міжнародної безпеки загалом. Особливу увагу приділимо політичним й економічним передумовам, які призвели до розвитку партнерства між рф та КНР, а також прогнозуванню сценаріїв подальшого розвитку цієї співпраці і її впливу на міжнародну систему. На основі аналізу запропоновано рекомендації для міжнародної спільноти, спрямовані на запобігання ескалації конфліктів і мінімізацію впливу російсько-китайської співпраці на глобальну безпеку.

Методика дослідження. У дослідженні застосовано системний метод, який дає змогу інтегрувати різні аспекти й фактори для комплексного аналізу ситуації. Проведено аналіз політичних та економічних передумов за допомогою методу індукції, оскільки дослідження спрямоване на глибоке вивчення основних чинників, що сприяли розвитку співпраці між Росією й Китаєм. Це передбачає вивчення історичних аспектів взаємин, політичних інтересів та економічної взаємодії між цими державами. Застосовано метод прогнозування сценаріїв розвитку подій, аби оцінити можливі варіанти розвитку політичної ситуації в контексті військово-технічного співробітництва росії й Китаю. Представлено три сценарії (песимістичний, нейтральний, позитивний), що дає змогу оцінити їх імовірність і наслідки для міжнародної безпеки. Проаналізовано політичні альтернативи, що дає змогу зрозуміти, як різні сценарії можуть вплинути на глобальні процеси.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Головною стратегічною метою України в контексті російсько-української війни залишається досягнення перемоги та відновлення суверенітету в межах кордонів, що існували на момент 1991 р. [8]. Однією з основних перешкод на шляху до цієї мети є технічна оснащеність російської федерації. Попри міжнародні санкції та поступове скорочення торгово-дипломатичних зв'язків із росією, країна продовжує отримувати військову

техніку та обладнання з-за кордону, що підвищує її бойову спроможність. У цьому контексті критично важливою є проблема припинення зовнішніх постачань технічних ресурсів до рф. Початковою стратегією держави-агресора була ліквідація незалежності України [9]. Після двох років повномасштабного вторгнення у зв'язку зі зростаючими труднощами в досягненні цієї мети росія змушена шукати зовнішню підтримку для посилення своїх зусиль. В умовах, коли частина демократичних країн розірвала економічні та дипломатичні зв'язки з агресором, рф звертається до Китайської Народної Республіки, із якою має тривале партнерство. КНР виступає як потенційний стратегічний союзник, спроможний надати економічну, технологічну й політичну підтримку, зокрема через вплив у міжнародних організаціях. Китай може підтримувати росію під час голосувань у Раді Безпеки ООН, що зміцнює її позиції на міжнародній арені та допомагає уникнути певних обмежень. Це співробітництво є стратегічно важливим для росії, оскільки дає змогу зберегти певну міжнародну легітимність і продовжувати реалізацію своїх військових цілей [10].

Китайська Народна Республіка знаходить у війні росії проти України також свої інтереси. Довгий час Китай був «світовим виробником», проте нині ситуація може змінитися. Західні партнери не поділяють недемократичних цінностей росії та КНР і надають перевагу більш демократичній Індії, оскільки з 2021 р. Європейський Союз є третім найбільшим торговим партнером Індії [9]. Китай, прагнучи утримати та зміцнити свої позиції на міжнародній арені, активно нарощує свій економічний і військовий потенціал із метою протистояння США [11]. Для досягнення цієї мети КНР зацікавлена в стратегічному партнерстві з російською федерацією, яка також є критично налаштованою до американської політики. Це партнерство дає змогу Китаю забезпечити підтримку на міжнародному рівні, що є важливим для його глобальних амбіцій. Окрім того, КНР має свої територіальні претензії на Тайвань, і для реалізації своїх планів щодо можливого вторгнення в Тайвань Китай потребує союзника, який би підтримав його військові та політичні амбіції, але без прямого втручання [12]. У цьому контексті росія з її антизахідною позицією може стати важливим партнером, що дає змогу Китаю отримати додаткову політичну й стратегічну підтримку в разі агресії проти Тайваню. Співпраця між Китаєм і росією в цих питаннях може посилити їхні позиції в глобальних суперечках та створити новий баланс сил, що матиме далекосяжні наслідки для міжнародної політики й безпеки.

Отже, можна визначити, що хоча основними сторонами в цьому конфлікті є Україна та росія, при цьому Китайська Народна Республіка

виступає як економічний і військовий союзник агресора. У Спільній заяві рф та КНР від 4 лютого 2022 р. озвучено наміри обох сторін «спільно вибудувати ще більш процвітаючий, стабільний та справедливий світ» [13]. Китай і росія, як дві найбільші авторитарні держави, мають спільну мету зміни міжнародного порядку, очолюваного США. Їх партнерство, взаємодія та координація зусиль є важливими для формування нового міжнародного порядку, який буде більш сприятливим для КНР і рф.

Детально простежити тісну співпрацю цих двох країн можна через економічні та політичні передумови.

У 2014 р. Китай утримався від офіційного визнання незаконної анексії Криму росією. Фактично Китай не визнав входження Криму, Луганської чи Донецької областей до складу росії й досі відкрито виступає за збереження суверенітету та територіальної цілісності України [14]. Більше того, результати голосування Китаю щодо всіх резолюцій ООН, пов'язаних із російсько-українською війною, свідчать про те, що країна голосує за кожне питання, яке стосується війни [15].

24 лютого 2023 р. китайська держава оприлюднила документ під назвою «Позиція Китаю щодо політичного врегулювання кризи в Україні» [16]. На додаток до повторення кількох ключових позицій документ окреслює низку основних напрямів політики для подальшої роботи, уключаючи окреслення чіткого повідомлення, яке застерігає від найгіршого сценарію – використання ядерної зброї. Через відсутність конкретної «дорожньої карти» чи «розкладу» документ не можна назвати мирним планом.

На саміті G-20, який проходив під головуванням Індонезії 15 і 16 листопада 2022 р. і в якому брав участь Сі Цзіньпін, лідери «підтвердили свої національні позиції, викладені в цій резолюції, зазначивши, крім того, що «більшість членів рішуче засудили війну в Україні, і підкреслили, що це спричиняє величезні людські страждання та посилює наявну вразливість глобальної економіки – стримує зростання економіки, посилює інфляцію, порушує ланцюги поставок, посилює енергетичну та продовольчу небезпеку й підвищує ризики фінансової стабільності», у заяві також зазначалося, що «були інші погляди та різні оцінки ситуації та санкцій» [17], оскільки Китай захищав позицію росії. Отже, незважаючи на те, що російські представники не були присутні на саміті, проросійські інтереси були просунуті Китаєм.

Згідно з даними Національного бюро статистики КНР, у 2023 р. валовий внутрішній продукт Китаю зріс на 5,2 % у річному обчисленні, перевищивши цільовий показник, установлений Пекіном (близько 5 %). Промислове виробництво у 2023 р. зросло на 4,6 % у порівнянні з поперед-

нім роком, роздрібний продаж споживчих товарів – на 7,2 %, а інвестиції у витрати на заводське обладнання, будівництво й інші інфраструктурні проєкти, що стимулюють економічне зростання, збільшилися на 3 % в річному обчисленні [18].

Голова Національного бюро статистики КНР Кан Ї зазначив, що зростання Китаю у 2023 р. було «важко завойованим». Він додав, що у 2024 р. економіка країни стикається зі складним зовнішнім середовищем і недостатнім попитом [18].

Незважаючи на запевнення Пекіна в тому, що він не отримує вигоди від так званої «української кризи» [16], Китай значно збільшив торговельний оборот із росією, у тому числі закупівлю енергоресурсів, на які припадають понад 70 % поставок із рф. У 2022 р. торгівля КНР із рф збільшилася на 29,3 %, у порівнянні з 2021 р., та становила \$190,27 млрд. При цьому експорт із Китаю в рф збільшився на 12,8 % і дорівнював \$76,12 млрд, у той час як імпорт із росії до КНР зріс на 43,4 %, до \$114,15 млрд [19]. При цьому Китай отримував значні знижки на закупівлю російської нафти. Загалом, за рахунок нижчих цін на російську нафту китайські компанії зекономили близько \$6,6 млрд у 2022 р. й \$4 млрд за шість місяців 2023 р. [20].

У результаті, відповідно до висновків Дослідницької служби Конгресу США, у 2022 р. росія стала найбільшим джерелом сирої нафти в Китаї, випередивши Саудівську Аравію й забезпечивши близько 17 % загального імпорту Китаю. Запланований перехід Китаю від вугілля потенційно може призвести до більшої ролі російських вуглеводнів (уключаючи «зелене вугілля» й природний газ). Крім того, газопровід «Сила Сибіру», який, як очікується, вийде на повну потужність до 2027 р., може перетворити Китай на один із найбільших імпортерів російського природного газу [11].

Що стосується торгівлі військовими товарами, то між 2018 і 2022 рр. рф була найважливішим джерелом імпорту зброї для Китаю (83 % від загального обсягу імпорту зброї, у порівнянні з 77 % у період із 2016 по 2020 рр.). Другим за значенням джерелом імпорту зброї для Китаю в період із 2018 по 2022 рр. була Франція (8,1 %), за нею йде Україна (5,6 %). Китай, на який припадає близько 20 % російського експорту зброї, був другим за величиною клієнтом росії для цих товарів після Індії. Крім того, російський експорт зброї до Китаю в період із 2016 по 2018 рр. зріс майже на 50 % у порівнянні з попереднім п'ятирічним періодом [21].

Згідно з даними Атлантичної ради, КНР може спонсорувати росію військовою технікою через «треті країни». Експорт китайських підшипників до Киргизстану до кінця 2023 року зріс на неймовірні 2492 %, продаж

«важких вантажівок» із Китаю до росії зросли на 728 % із 2021 до кінця 2023 р., продаж китайських тракторів у 2021 р. були нульові; до вересня 2023 р. їх кількість становила 48 000; а продажі китайської землерийної техніки зріс більш ніж утричі приблизно за той самий період часу [16].

Отже, ураховуючи вищезазначене, можемо припустити такі сценарії політики:

Альтернатива № 1. За найбільш песимістичного сценарію співпраця між КНР і росією може суттєво вплинути на світовий перерозподіл сил. Хоча наразі відносини між росією та КНР не мають ознак фактичного альянсу з обов'язками надання військової допомоги одне одному, очевидно, що стратегічною метою Китаю в разі конфлікту в Тайванській протоці є забезпечення невтручання або обмеження дій союзників США в регіоні, зокрема Японії та Південної Кореї [22, 18].

Цієї мети можна досягти шляхом створення потенційної загрози для Японії й Південної Кореї на північному напрямку за підтримки КНДР та росії. У разі початку військових дій КНР у Тайванській протоці росія й КНДР можуть розпочати масштабні маневри в регіоні, що може створити загрозу для Японії та Південної Кореї. Це не дасть цим країнам змогу перекидати значну кількість військ до Тайванської протоки, змусивши Сеул і Токіо зберігати частину своїх сил на національній території [22, 16]. Підтвердженням такого сценарію є посилення військового співробітництва між КНР і росією, яке включає проведення масштабних військових навчань, патрулювань, відпрацювання спільних дій та координацію військових зусиль [23].

При цьому спільні російсько-китайські навчання у 2022 р. демонструють збільшення їх інтенсивності, переліку питань, які відпрацьовуються, та географічного розташування. Також треба очікувати розширення співробітництва у сферах, які раніше були закритими. Зокрема, це стосується виробництва ядерної зброї у зв'язку з планами Китаю збільшити свій ядерний потенціал із 350 до 1500 боєголовок [22]. За даними Міністерства оборони США, російська компанія «Росатом» почала постачання до Китаю сировини для виробництва ядерної зброї, що збільшує для КНР важливість співробітництва з москвою, у тому числі з метою досягнення Китаєм світового лідерства [7].

Щоб не допустити цього сценарію потрібно вплинути на КНР так, щоб у цього актора більше не було інтересу співпрацювати з росією. Можна побачити, що співпраця КНР та росії ґрунтується на економіці, ідеології й спільному політичному ворозі, а саме США. Очевидно, що Китай залишиться при своїх недемократичних цінностях, проте це не

заважає КНР співпрацювати з демократичними партнерами, тобто з країнами ЄС, та прагнути вийти на європейський ринок [13]. Це означає, що економіка є слабким місцем Китаю. Китай зацікавлений у покращенні свого економічного становища, оскільки зростання ВВП і поліпшення іміджу допоможуть країні досягти світової першості. Санкції можуть стати суттєвою перешкодою на шляху досягнення цієї мети, ускладнюючи подолання економічних труднощів і стримуючи розвиток країни [22; 20].

Можна вжити санкції проти країн, які уможливають транспортування допомоги до росії через свою територію. Наприклад, такі країни, як Киргизстан, не мають значної вигоди від співпраці з жодною зі сторін конфлікту і можуть бути не зацікавлені в економічних збитках, які виникають внаслідок підтримки росії у війні з Україною. Тому накладення санкцій на ці країни може стати ефективним засобом тиску для запобігання постачання ресурсів до росії.

Альтернатива № 2. Нічого не змінювати. Китайська Народна Республіка продовжить постачання техніки подвійного призначення РФ. Якщо в попередньому році Китаю було складно укріпити свої економічні позиції [18], то в майбутньому співпраця з росією може сприяти закріпленню Китаю на досягнутому рівні. Такий розвиток подій може ускладнити просування українських військових сил. Обмеженням може бути також недостатня кількість техніки з української сторони, що підкреслює необхідність залучення допомоги від донорів та партнерів, а також потребу в нарощуванні військової потужності. Основним ризиком є можливість того, що донори й спонсори не зможуть забезпечити Україну достатньою кількістю ресурсів.

Потрібно посилювати дипломатичні зв'язки з країнами-донорами, а також спробувати підвищити темпи українського виробництва.

Альтернатива № 3. Позитивний сценарій передбачає, що уряд Китаю може вирішити не продовжувати співпрацю з російською федерацією, оскільки росія не матиме тієї військової потужності, яка необхідна КНР для протистояння США. Китай не захоче повноцінно займати позицію росії та наражати себе на ризик, проте співпраця в економічній сфері залишиться вигідною для Китаю, зокрема у вигляді закупівлі природних ресурсів за зниженими цінами. Китай не підтримуватиме Україну, а натомість продовжить акцентувати на важливості збереження державного суверенітету та маніпулювати принципом неутручання, щоб не втратити росію як постачальника сировини.

Імовірно, Китайська Народна Республіка втратить інтерес до подальшої співпраці з Україною в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях», оскільки Україна підтримує європейські цінності, що є суперечливим

з імперативами китайської ідеології. Європейські країни поступово відмовляються від участі в цій програмі [24], що знижує привабливість України як партнера для Китаю. Україна, зі свого боку, зосереджена на розвитку відносин із європейськими партнерами та інтеграції в європейський простір. Це створює конфлікт з інтересами Китаю, що ускладнює розповсюдження китайської політичної ідеології в Україні.

Із промови Урсули фон дер Ляйєн від 18 липня 2024 р. можна зробити висновок, що Європейський Союз захищатиме демократичні цінності, забезпечуватиме безпеку від потенційних загроз із боку Китаю, а також підтримуватиме економічну конкуренцію з КНР [25].

Роль президентських виборів у США 2024 р. не можна ігнорувати, оскільки результати цих виборів можуть суттєво вплинути на міжнародні відносини, зокрема на відносини між США і Китаєм. Дональд Трамп, кандидат від Республіканської партії, під час свого попереднього президентства (2017–2021) провадив політику, що призвела до погіршення відносин між США й Китаєм. Зокрема, його адміністрація застосовувала торговельні обмеження та санкції, які суттєво вплинули на китайсько-американські відносини [26]. Якщо Трамп знову обійме президентський пост, можна очікувати подальше загострення відносин між США й Китаєм, оскільки його підходи до зовнішньої політики та торговельної політики, імовірно, залишаться агресивними.

Зі свого боку, під час дебатів Камала Гарріс, кандидатка від Демократичної партії, критикувала політику Трампа й наголосила на необхідності інвестицій у розвиток США та стратегічної співпраці із союзниками для досягнення переваги над Китаєм у XXI ст. Гарріс підкреслює важливість модернізації внутрішньої інфраструктури й стратегічних альянсів як ключових елементів у протистоянні з Китаєм [27].

В умовах війни Україна досягла значних успіхів у військових операціях і технологічному розвитку, зокрема у сфері використання безпілотників, розробки стратегій контрнаступу, удосконалення засобів зв'язку й розвідки [28]. Ці досягнення можуть відігравати важливу роль для будь-якої держави, яка прагне укріпити свої позиції в глобальному контексті за допомогою інновацій та технологій.

У разі перемоги Камали Гарріс на виборах, Україна може стати стратегічним союзником для Сполучених Штатів Америки. Співпраця з Україною може допомогти США досягти своїх цілей у сфері технологічного розвитку й забезпечення стратегічної переваги над Китаєм. Український досвід у військових і технологічних інноваціях може бути корисним для США в їхніх зусиллях із підтримки глобальної безпеки та конкурентоспроможності.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У контексті війни російська федерація зазнає значних пошкоджень і нестачі в якісній військовій техніці, що спонукає її звертатися за допомогою до союзників. У цьому процесі ключову роль відіграє Китайська Народна Республіка, яка є потужним гравцем на міжнародній арені, володіє значними економічними ресурсами й політичним впливом. Хоча КНР офіційно не займає чіткої проросійської позиції, вона має потенціал вплинути на перебіг конфлікту між Україною та росією. Китай уникає відкритого підтримання росії, урахувавши ризики економічних збитків, які можуть виникнути у разі визнання анексії українських територій росією у 2014 та 2022 рр. Незважаючи на це, представники Китаю можуть просувати проросійські інтереси в міжнародних організаціях і на форумах. Обидві держави мають право накладати вето в Раді Безпеки ООН, що дають їм змогу суттєво впливати на міжнародні відносини.

З економічної погляду, Китайська Народна Республіка знаходить способи обходити міжнародні санкції проти російської федерації, постачаючи техніку подвійного призначення через «треті країни». Активна торгівля між Китаєм і росією дає Пекіну змогу підтримувати свою економіку, особливо в умовах виходу західних партнерів, таких як країни Європейського Союзу з китайського ринку. У результаті росія стала одним із найбільших економічних партнерів КНР після відходу західних акторів.

Зважаючи на поточну ситуацію, можемо виокремити три альтернативних сценарії розвитку подій. Песимістичний сценарій передбачає подальшу ескалацію конфлікту з можливістю виникнення нового збройного протистояння між Китаєм і Тайванем. Це несе загрозу не лише Україні та її громадянам, але й загалом міжнародній безпеці, зокрема ставлячи під загрозу незалежність Тайваню та роль США в глобальному порядку. Оптимістичний сценарій передбачає, що Китай відмовиться від гібридної військової підтримки росії, хоча й продовжуватиме економічну співпрацю. Нейтральний сценарій передбачає, що поточна ситуація залишиться без змін: Китай продовжуватиме постачання продукції до росії, в той час як Україні слід активно залучати донорів і спонсорів, просити допомоги у західних партнерів та посилити власне виробництво.

У зв'язку з цим, можна виокремити кілька стратегічних рекомендацій: розширення дипломатичних зв'язків із метою посилення міжнародної підтримки; введення санкцій проти країн, які постачають техніку росії і є посередниками в цьому процесі; заохочення Китаю до переосмислення

вигод від підтримки росії в контексті можливих негативних наслідків для глобальної стабільності.

Отже, дослідження пропонує кілька стратегічних рекомендацій для міжнародної спільноти. По-перше, потрібно посилити дипломатичний тиск на Китай із метою припинення його співпраці з росією в оборонній сфері. По-друге, важливим кроком є подальше зміцнення міжнародних альянсів і коаліцій, спроможних протидіяти антизахідним стратегічним ініціативам. І нарешті, підвищення ефективності санкцій та контроль за їх дотриманням залишаються ключовими інструментами для обмеження можливостей РФ вести затяжну війну в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Carnegie Endowment for International Peace (2024, May). *Behind the scenes: China's increasing role in Russia's defense industry*. URL: <https://carnegieendowment.org/russia-eurasia/politika/2024/05/behind-the-scenes-chinas-increasing-role-in-russias-defense-industry?lang=en>
2. U.S.-China Economic and Security Review Commission. (n.d.). *China's position on Russia's invasion of Ukraine*. URL: <https://www.uscc.gov/research/chinas-position-russias-invasion-ukraine>
3. Carnegie Endowment for International Peace (2023, February). *Is China providing Russia with military support?* URL: <https://carnegieendowment.org/posts/2023/02/is-china-providing-russia-with-military-support?lang=en>
4. Національний інститут стратегічних досліджень (2023, November 17). *Аналіз санкцій: верстка на сайті*. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-11/ad_sanktsii_do_verstky_na_site_17_11_2023.pdf
5. Chien, Y., & Wong, K. (2023). China's strategy in the Asia-Pacific: Balancing national interests and regional peace. *Asian Security*, 19(2), 123–145. <https://doi.org/10.1080/13567888.2023.2185374>
6. Smith, J. (2023). China's expanding influence in global markets. *International Relations*, 29(4), 321–334. <https://doi.org/10.1080/00963402.2023.2202542>
7. Financial Times (2024, April 1). *China set to expand nuclear arsenal to 1,500 warheads by 2035*. URL: <https://www.ft.com/content/5313cc68-5fc8-4c0b-bdcb-e5c39245ba3a>
8. Офіційний сайт Президента України (2024, April 8). *Андрій Єрмак обговорив з послами України підготовку до саміту*. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/andrij-yermak-obgovoriv-z-poslami-ukrayini-pidgotovku-do-sam-88913>
9. Marples, D. R. (2022). Russia's war goals in Ukraine. *Canadian Slavonic Papers*, 64(2–3), 207–219. <https://doi.org/10.1080/00085006.2022.2107837>
10. LawInfoChina (n.d.). *Chinese tax laws and regulations*. URL: <https://www.lawinfochina.com/display.aspx?id=8215&lib=tax&SearchKeyword&SearchCKeyword>
11. Congressional Research Service (2024). *China-Russia relations*. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12100>

12. Carnegie Endowment for International Peace (2024, August). *Taiwan and the limits of the Russia-China friendship*. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2024/08/taiwan-and-the-limits-of-the-russia-china-friendship?lang=en>
13. Mission of China to the European Union (2024, April 8). *Joint statement on international relations entering a new era*. URL: http://eu.china-mission.gov.cn/eng/mh/202404/t20240408_11278074.htm
14. Ministry of Foreign Affairs of China (2022, May 5). *Acting on the Global Security Initiative to safeguard world peace and tranquility*. URL: https://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb_663304/wjbz_663308/2461_663310/202205/t20220505_10681820.html
15. Zhao, H. (2022). *为什么说中国在俄乌冲突中的立场是建设性介入* [Why China's position in the Russia-Ukraine conflict is constructive].
16. Ministry of Foreign Affairs of China (2023, February 24). *China's position on the political settlement of the Ukraine crisis*. URL: https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202302/t20230224_11030713.html
17. G20 Compliance Report (2022). *2022 G20 Bali Summit final compliance report*. URL: <http://www.g20.utoronto.ca/compliance/2022bali-final/2022-g20-compliance-final.pdf>
18. National Bureau of Statistics of China (n.d.). *China's statistical data*. URL: <https://www.stats.gov.cn/>
19. Eurasian Research. (2022). *Economic cooperation between Russia and China*. URL: <https://www.eurasian-research.org/publication/economic-cooperation-between-russia-and-china/>
20. Glavcom (2024, April 8). *Пів року у Кумай: Перше інтерв'ю посла Павла Рябікіна*. URL: https://glavcom.ua/longreads/piv-roku-u-kitaji-pershe-intervju-posla-pavla-rjabikina-970472.html?fbclid=IwAR3t8q2ODqNx2UBBTw-CgG9BH4c7ankOZGL4mR_lcnu_h3S4t6VjXKlbDok
21. Stockholm International Peace Research Institute (2022). *Trends in international arms transfers, 2022*. URL: https://www.sipri.org/sites/default/files/2023-03/2303_at_fact_sheet_2022_v2.pdf
22. Lee, S. (2023). Detering war across the Taiwan Strait. *China Strategic Risk Institute*, 16–23.
23. Nikkei Asia (2023). *China and Russia extend military cooperation to South China Sea*. *Nikkei Asia*. URL: <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/South-China-Sea/China-and-Russia-extend-military-cooperation-to-South-China-Sea>
24. VOA News (2023, October 3). *Ten years old, China's Belt and Road is losing allure in Europe*. URL: <https://www.voanews.com/a/ten-years-old-china-s-belt-and-road-is-losing-allure-in-europe-/7306378.html>
25. European Commission (2024, July 18). *Statement by President Ursula von der Leyen on her candidacy for a second mandate*. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/statement-european-parliament-plenary-president-ursula-von-der-leyen-candidate-second-mandate-2024-2024-07-18_en
26. Zhang, H. (2022). US policy toward China under the administration of Donald Trump. *Journal of International Affairs*, 34(1), 12–28. URL: https://www.researchgate.net/publication/358025250_US_policy_toward_China_under_the_administration_of_Donald_Trump

27. ABC News (2024). *Harris, Trump presidential debate transcript*. URL: <https://abcnews.go.com/Politics/harris-trump-presidential-debate-transcript/story?id=113560542>

28. Dovidnyk MPPZ (2018). *Economic development in Ukraine*. URL: https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2018/10/%D0%91%D0%91_47.pdf

REFERENCES

1. Carnegie Endowment for International Peace (2024, May). *Behind the scenes: China's increasing role in Russia's defense industry*. URL: <https://carnegieendowment.org/russia-eurasia/politika/2024/05/behind-the-scenes-chinas-increasing-role-in-russias-defense-industry?lang=en> (in English).

2. U.S.-China Economic and Security Review Commission (n.d.). *China's position on Russia's invasion of Ukraine*. URL: <https://www.uscc.gov/research/chinas-position-russias-invasion-ukraine> (in English).

3. Carnegie Endowment for International Peace (2023, February). *Is China providing Russia with military support?* URL: <https://carnegieendowment.org/posts/2023/02/is-china-providing-russia-with-military-support?lang=en> (in English).

4. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen (2023, November 17). *Analiz sanktsii: verstka na saiti*. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-11/ad_sanktsii_do_verstky_na_site_17_11_2023.pdf (in Ukrainian).

5. Chien, Y., & Wong, K. (2023). China's strategy in the Asia-Pacific: Balancing national interests and regional peace. *Asian Security*, 19(2), 123–145. <https://doi.org/10.1080/13567888.2023.2185374> (in English).

6. Smith, J. (2023). China's expanding influence in global markets. *International Relations*, 29(4), 321–334. <https://doi.org/10.1080/00963402.2023.2202542> (in English).

7. Financial Times (2024, April 1). *China set to expand nuclear arsenal to 1,500 warheads by 2035*. URL: <https://www.ft.com/content/5313cc68-5fc8-4c0b-bdcb-e5c39245ba3a>

8. Ofitsiinyi sait Prezydenta Ukrainy (2024, April 8). *Andrii Yermak obhovoryv z poslamy Ukrainy pidhotovku do samitu*. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/andriij-ermak-obgovoriv-z-poslami-ukrayini-pidgotovku-do-sam-88913> (in Ukrainian).

9. Marples, D. R. (2022). Russia's war goals in Ukraine. *Canadian Slavonic Papers*, 64(2-3), 207–219. <https://doi.org/10.1080/00085006.2022.2107837> (in English).

10. LawInfoChina (n.d.). *Chinese tax laws and regulations*. URL: <https://www.lawinfochina.com/display.aspx?id=8215&lib=tax&SearchKeyword&SearchCKeyword> (in English).

11. Congressional Research Service (2024). *China-Russia relations*. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12100> (in English).

12. Carnegie Endowment for International Peace (2024, August). *Taiwan and the limits of the Russia-China friendship*. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2024/08/taiwan-and-the-limits-of-the-russia-china-friendship?lang=en> (in English).

13. Mission of China to the European Union (2024, April 8). *Joint statement on international relations entering a new era*. URL: http://eu.china-mission.gov.cn/eng/mh/202404/t20240408_11278074.htm (in English).

14. Ministry of Foreign Affairs of China (2022, May 5). *Acting on the Global Security Initiative to safeguard world peace and tranquility*. URL: https://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb_663304/wjbz_663308/2461_663310/202205/t20220505_10681820.html (in English).

15. Zhao, H. (2022). 为什么说中国在俄乌冲突中的立场是建设性介入 [Why China's position in the Russia-Ukraine conflict is constructive]. (in Chinese).
16. Ministry of Foreign Affairs of China (2023, February 24). *China's position on the political settlement of the Ukraine crisis*. URL: https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202302/t20230224_11030713.html (in English).
17. G20 Compliance Report (2022). *2022 G20 Bali Summit final compliance report*. URL: <http://www.g20.utoronto.ca/compliance/2022bali-final/2022-g20-compliance-final.pdf> (in English).
18. National Bureau of Statistics of China (n.d.). *China's statistical data*. URL: <https://www.stats.gov.cn/> (in English).
19. Eurasian Research. (2022). *Economic cooperation between Russia and China*. URL: <https://www.eurasian-research.org/publication/economic-cooperation-between-russia-and-china/> (in English).
20. Glavcom (2024, April 8). *Piv roku u Kytai: Pershe interviu posla Pavla Riabikina*. URL: https://glavcom.ua/longreads/piv-roku-u-kitaji-pershe-intervju-posla-pavla-rjabikina-970472.html?fbclid=IwAR3t8q2ODqNx2UBBTw-CgG9BH4c7ankOZGL4mR_lcnu_h3S4t6VjXKlbDok (in Ukrainian).
21. Stockholm International Peace Research Institute (2022). *Trends in international arms transfers, 2022*. URL: https://www.sipri.org/sites/default/files/2023-03/2303_at_fact_sheet_2022_v2.pdf (in English).
22. Lee, S. (2023). Deterring war across the Taiwan Strait. *China Strategic Risk Institute*, 16–23. (in English).
23. Nikkei Asia (2023). *China and Russia extend military cooperation to South China Sea*. *Nikkei Asia*. URL: <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/South-China-Sea/China-and-Russia-extend-military-cooperation-to-South-China-Sea> (in English).
24. VOA News (2023, October 3). *Ten years old, China's Belt and Road is losing allure in Europe*. URL: <https://www.voanews.com/a/ten-years-old-china-s-belt-and-road-is-losing-allure-in-europe-/7306378.html> (in English).
25. European Commission (2024, July 18). *Statement by President Ursula von der Leyen on her candidacy for a second mandate*. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/statement-european-parliament-plenary-president-ursula-von-der-leyen-candidate-second-mandate-2024-2024-07-18_en (in English).
26. Zhang, H. (2022). US policy toward China under the administration of Donald Trump. *Journal of International Affairs*, 34(1), 12–28. URL: https://www.researchgate.net/publication/358025250_US_policy_toward_China_under_the_administration_of_Donald_Trump (in English).
27. ABC News (2024). *Harris, Trump presidential debate transcript*. URL: <https://abcnews.go.com/Politics/harris-trump-presidential-debate-transcript/story?id=113560542> (in English).
28. Dovidnyk MPPZ (2018). *Economic development in Ukraine*. URL: https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2018/10/%D0%91%D0%91_47.pdf (in English).